

F.t. beslutn. om betalt frihed til uddannelse

*Bemærkninger til forslaget**Almindelige bemærkninger*

Forslaget er en genfremsættelse af et senest i folketingsåret 1983-84 (1. samling) fremsat forslag, se Folketingstidende 1983-84 (1. samling), forhandlingerne sp. 1126 og tillæg A sp. 877.

1. Forudsætninger for demokratiet og dets udvikling

Det er et bærende led i et demokratisk samfund som det danske, at den enkelte borger har en rimelig grad af indsigt i de mekanismer og beslutningsprocesser, der ligger til grund for samfundets udvikling. At fastholde et folkestyret samfund, hvor den enkelte har reel indflydelse, nødvendiggør, at man uanset social baggrund har mulighed for at danne sig et billede af og en personlig holdning til tidens problemer og fællesskabets fremtid.

Mængden af viden, information og kravene til den enkelte accelererer i disse år som følge af udviklingen i samfundet. Alle samfundslivets områder er blevet mere komplicerede og dermed vanskeligere at overskue.

Alt tyder på, at tempoet i denne udvikling vil blive stadig øget. Teknologien gør stadig nye landvindinger, og befolkningens muligheder udvides på mangfoldige områder.

Men udviklingen medfører også, at der bliver en stadig større afstand i viden mellem den langtid- og den korttidsuddannede.

Det giver lægmanden en urimelig position i forhold til eksperten, og det forstærker faren for, at eksperten kan monopolisere sin viden og sortere, hvilke informationer den øvrige befolkning skal delagtiggøres i.

Derimod er det vigtigt at kunne anvende eksperterne, stille dem kvalificerede spørgsmål og forholde sig kritisk og holdningsmæssigt til deres svar. Mange debatter må nødvendigvis føres på et holdningsmæssigt og et teknisk plan på én og samme tid. Som eksempler på de sidste 10 års politiske debat kan nævnes miljø- og energipolitikken, erhvervs- og skattepolitikken og den globale diskussion om sikkerhedsproblemer og våbenkapløb. Det er alt sammen eksempler på vigtige sager, som

foruden en holdning forudsætter et teknisk indblik.

Men med den stadig skævere fordeling af den samlede kundskabsmængde sættes mange på forhånd uden, for den offentlige diskussion, og dermed mindskes såvel deres engagement som deres mulighed for at forholde sig politisk til problemerne. Det virker hæmmende for en fortsat udvikling af et reelt demokratisk samfund i overensstemmelse med grundlovens ånd og med dansk politisk tradition.

Betalt frihed til uddannelse betyder derfor en styrkelse af folkestyret.

De sidste 10 års samfundsudvikling taler sit tydelige sprog om nødvendigheden af at styrke den folkelige debat om vor levevis og vore kulturelle værdier. Under den økonomiske krise og under de strukturændringer, den har medført med fremmedgørelse til følge, er der set beklagelige tegn på polarisering mellem befolkningsgrupper – og der består en risiko for, at ungdomsledigheden vil medføre, at en hel generation belastes af en følelse af håbløshed. Dette vil uundgåeligt forstærke den polarisering mellem befolkningsgrupperne, der allerede er set tilløb til.

Det er et paradoks, at vor viden i dag øges som aldrig før, og at informationsteknologien i bredeste forstand udvikles i rivende fart, mens den enkelte får stadig sværere ved at overskue sin situation og forstå og tage stilling til større sammenhænge.

Dette har mange uheldige konsekvenser, og for at afbøde dem vil det være af afgørende betydning, at en kommende reform med betalt frihed til uddannelse prioriterer de almene uddannelser.

Det er ikke uddannelsesreformens primære sigte alene at skaffe lønmodtagerne erhvervskompetence, men derimod at give deltagerne større livskvalitet og en personlig udvikling.

2. Uddannelsesskævheder og konsekvenser heraf

I vort samfund er der fortsat voldsomme uddannelsesskævheder. 800.000 lønmodtagere har således under 8 års skolegang, mens tilegnelse af f.eks. en akademisk grad ofte forudsætter omkring